

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1336609/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב שלמה שפירא

המערער: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד [...])

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד ניר שם טוב)

הנדון: ערעור העשוי להתייטר עד לדיון בו; שאלת הסמכות בהעדר כריכה בהחלטות שתחילתן ב'סעד זמני דחוף'

החלטה

לפניי בקשתו של המערער להחייאת ערעורו שנמחק לא מכבר לפי בקשתו ומן העבר האחר בקשתה של המשיבה לחיובו של המערער בהוצאות משפט, כל צד מתנגד כמובן לבקשתו של האחר.

לאחר העיון בבקשות ובחומר שבתיק אני מחליט לדחות את שתי הבקשות ולסגור את התיק.

א. ערעורו של המערער עסק בהחלטתו של בית הדין הרבני האזורי חיפה שלא להאריך את משך התקופה שלגביה הורה עקב פציעתו של המערער כי המשיבה היא שתביא את הבת המשותפת אל המערער להסדרי השהות ותחזיר אותה ממנו. הערעור נמחק לבקשת המערער לאחר שהסיק כי נוכח זכותה של המשיבה להגיב לו צפוי הדיון בו להתקיים רק בשעה שכבר לא יהיה רלוונטי.

בקשת המערער להחיות את הערעור באה לאחר שבפועל הגיעה תגובה של המשיבה אל שולחנו של בית הדין ומשכך סבור המערער כי עתה כן יתאפשר לדון בערעור במועד שבו יהיה הוא רלוונטי עדיין, אלא שכלל לא ברור כי כך הדבר. יומנו של בית הדין אינו פנוי, ודיון – אם יתקיים, יוכרח להתקיים ככל הנראה רק בעוד כחודש וחצי (לפחות). מעצם היות מושא הערעור החלטה זמנית (ובלי להיכנס אף לשאלה אם החלטה שכזו אכן מאפשרת ערעור בלי בקשת רשות ערעור תחילה); מהנימוקים המדברים במצבו הרפואי הזמני של המערער (תוצאת פציעה שאירעה לפני קרוב לחודשיים); מהבקשה שבעניינה ניתנה ההחלטה מושא הערעור, בקשה שדיברה על הארכת התקופה שבה תביא המשיבה את הבת אל המערער ולא להפך בחודשיים; כמו גם מהנחתו של המערער עצמו כי זמן התגובה שניתן למשיבה מלכתחילה די בו כדי לייתר את הערעור, אף שמדובר היה בעשרים ואחד יום בלבד – מכל אלה עולה כי הדיון צפוי להיות חסר משמעות ותוחלת.

נוסף ונבהיר כי עם כל הצער על פציעת המערער אין מדובר במקרה המצריך ומצדיק דיונים דחופים שאולי יחייבו דחיית דיונים קודמים שכבר נקבעו בתיקים אחרים וכדומה. השאלה היא אומנם שאלת מפגשים בין קטינה לאביה, אבל אין מדובר במניעת מפגשים אלא לכל היותר בהפסקתם או צמצומם – אם לא יימצא למערער פתרון – לפרק זמן קצר יחסית, כפי שקורה לא

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

אחת גם ללא אירועים מסוג זה שחווה המערער, כך בגין נסיעות לחו"ל למשל ואילוצים אחרים, וכפי הנראה – לרבות מעצם העובדה שמדובר בתינוקת בת כחצי שנה בלבד – אין גם חשש שהפוגה במפגשיה עם אביה תביא לניכור הורי. קשה גם להניח שהדבר יביא בגיל זה לנזק לקטינה, ונכון לכאורה לקבוע שמדובר רק בשאלת זכויותיו של המערער, גם באלה כמובן אין להקל ראש אך הפגיעה בזכויות אלה בהיקף של צמצום או קושי במפגשים לפרק זמן קצר – ספק רב, בלשון המעטה, אם יש לראותה כדבר דחוף המצדיק דיון בהול.

יתר על כן כפי שעולה מהחומר שלפנינו המערער כנראה נעזר בבני משפחתו בעת שהקטינה עימו והמשיבה טוענת כי יכול הוא להסתייע בהם גם להבאת הקטינה אליו והחזרתה אליה, המערער אומנם טוען כי אין הם חפצים בכך משום שאינם חפצים באינטראקציה עימה – אפשר שכך הדבר ומובן שאי אפשר לחייב את בני משפחת המערער לסייע, אך כשקיימת אפשרות כזו – פוחתת עוד יותר הבהילות, שבלאו הכי אינה קיימת ככל הנראה, לו סברו המערער ובני משפחתו, לרבות מייצגו, כי קיימת בהילות כזו וכי העדר החלטה כמבוקש פוגעת קשות במערער או בקטינה – חזקה כי היו הללו מסכימים לסייע בידי המערער למרות רתיעתם מאינטראקציה עם המשיבה ולחילופין כי היה המערער מוצא פתרון בדמות סיועם של אחרים ולו בשכר. אכן ייתכן שיש מקום לטענה כי יותר צודק ונכון הוא כי המשיבה תישא בעול זה באופן זמני, אולם משייתכנו פתרונות – ודאי שאין מדובר בשאלה דחופה.

לכל האמור אוסיף כי יש לתת את הדעת על השאלה אם בכלל נכון שימשיך בית הדין לעת הזאת להיזקק לעניין, ועל אחת כמה וכמה שאין מקום לעת הזאת כי תיזקק לו ערכאת הערעור דנא: עיון בתיק מלמד כי לעת הזאת טרם הוגשה לבית הדין הרבני תביעת גירושין וממילא אין ענייני הילדים יכולים להיכרך לה על פי סעיף 3 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג – 1953.

אומנם יכול בית הדין לקנות סמכות לדון בענייני ילדי הצדדים גם מכוח הסכמתם ובהתאם לסעיף 9 לאותו חוק, אך לא ברור אם הייתה הסכמה כזו. הצדדים אומנם טוענים ומשיבים בעניין ולכאורה ללא שיעלו טענת סמכות וייתכן שיש בכך משום הסכמה מכללא, אלא שבהעדר הסכמה מפורשת עד כה ושעה שהעיסוק בעניין החל לכאורה מכוח סעיף 3(ז) לחוק להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, תשע"ה – 2014, ומכוח תקנה 12(א)3 לתקנות להסדר התדיינות בסכסוכי משפחה, תשע"ו – 2016, שהחלטות בהתאם להם אינם מצריכות הסכמה וממילא הטענות בעניינם אינן מלמדות עליה – צריך עיון אם אכן אפשר לקבוע כי הייתה הסכמה כזו בין הצדדים וכי מכוחה קנה בית הדין סמכות.

קביעה זו ראוי לה להיעשות תחילה בבית דין קמא, לאחר שיאפשר לצדדים לטעון בעניין זה, ולא בבית דינו.

טרם קביעה זו ספק רב לטעמי אם יש מקום להמשיך ולדון בענייני הקטינה בבית הדין, שכן גם אם מלכתחילה אכן ניתנה החלטה בעניין זה על פי הוראות החוק והתקנות הנזכרות, מכל מקום עתה לכאורה אין יסוד להמשיך ולדון על פי אותן הוראות.

התקנה הנזכרת עוסקת בבקשה זו:

בקשה לסעד דחוף [...] בעניין הבטחת קשר של קטין עם כל אחד מהוריו, במקרים חריגים שבהם המתנה לפגישת המהו"ת הראשונה תגרום נזק של ממש לצדדים או לילדיהם.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

כשלעצמי מסופק אני אם בענייננו אכן היה חשש לנזק כזה, אולם משהוגשה בקשה כזו ומסובר בית דין קמא בשעתו כי הייתה לה הצדקה, או שמא לא הייתה מחלוקת בשאלה זו באותה עת, ומשלא הוגש לפנינו ערעור על כך – איני נזקק כמובן להתערב בכך. מכל מקום הדבר נוגע להחלטה בתקופת ההמתנה לפגישת המהו"ת ולכאורה אינו מאפשר המשך דיונים והחלטות, השונות משנקבע באותה שעה, לאחר שכבר התקיים הליך המהו"ת ואף הסתיים ושעה שכל צד גם חופשי להגיש תביעות כרוכות כדין לבית הדין, תביעות לבית המשפט או תביעות ללא כריכה – על בסיס הסכמה מפורשת לסמכות – לבית הדין.

לא זו אף זו, ההחלטה הראשונה שנתן בית הדין קמא מכוח סמכותו שעל פי התקנה האמורה הייתה בט' בסיוון התשפ"א (20.5.21), ההחלטה נקבעה "עד לקבלת תגובה ולהחלטה אחרת". בהחלטה נוספת שניתנה בכ"ז בסיוון (7.6) לאחר תגובה, נקבע כי ההסדרים יימשכו כפי שנאמר בהחלטה מט' בסיוון (20.5). סעיף 3(ז) (4) לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, תשע"ה – 2014, מורה: "צו לסעד דחוף או זמני שניתן לפי סעיף קטן זה יעמוד בתוקפו חמישה חודשים מיום מתן הצו". ספק בעיניי, בלשון המעטה, אם אפשר למנות את חמשת החודשים מההחלטה השנייה במצב כזה ובפרט בענייננו שבו בעת שניתנה ההחלטה השנייה כבר הסתיים הליך המהו"ת (נוכח הסכמת הצדדים לקצרו) וההחלטה השנייה לכאורה אינה אומרת אלא שבהעדר התנגדות אין החלטה המשנה מהאמור בקודמתה וממילא תיוותר ההחלטה הקודמת על כנה. אך גם אם נניח כי יש למנות את חמשת החודשים מההחלטה השנייה עדיין ברור למדי כי תוקפה של ההחלטה שקבעה את הסדרי השהות – כל עוד לא נקבע שבית הדין הוא הערכאה המוסמכת לדון בתובענה העיקרית (וכאמור אין לפניי החלטה שקבעה את סמכותו של בית הדין לדון בתובענה העיקרית, קביעה שבהעדר כריכה יכולה להיות מושגת רק על הסכמת הצדדים) – יפקע טרם שנדון בערעור שלפנינו.

ההחלטות שניתנו מאוחר יותר, שקבעו את השינוי הזמני שבמסגרתו תביא האם את הילדה לבית האב ולא להפך ושדחו את הבקשה להאריך הסדר זמני זה, לכאורה אינן יכולות להיות מושגות, מבחינת הסמכות ליתן, ישירות על סעיפי החוק והתקנות להסדר ההתדיינויות האמורים לעיל, שהלוא בעת שניתנו כבר תם הליך המהו"ת והייתה אפשרות להגיש תובענה עיקרית מפורשת ולקבוע בה את הסמכות (ולא רק להגיש בקשות לשינויים זמניים עקב נסיבות כאמור). הסמכות ליתן – אם ישנה, ואיני קובע מסמרות בשאלה זו עתה שכן איני נזקק לכך, יכולה להיות מושגת לכאורה רק על ההנחה כי כל עוד עומדת בתוקפה ההחלטה המקורית (לתקופה של חמישה חודשים כאמור) יש לערכאה שהייתה מוסמכת ליתנה סמכות נמשכת לשנותה או להורות על דרכי יישומה (ובענייננו היינו כי ההסדרים שנקבעו ייושמו בדרך שבה תביא האם את הילדה לבית האב במקום להפך). ברם לעת שנדון בערעור, ואף לו יכולנו להקדים את הדיון בו – לעת שהיו ההחלטות המתקבלות בו אמורות להיות מיושמות, יכלו חמשת החודשים כאמור, תפקע ההחלטה הראשונה, וממילא בהימוט היסוד יימוט הבניין, וְכִשְׁל עוֹזֵר וְנִפְלַע עֶזֶר, ויפקעו ההחלטות העוסקות באופן יישומם של ההסדרים שנקבעו בה.

תוצאת כל האמור היא כי הדיון בערעור חסר תוחלת לא רק שעה שקרוב לוודאי שהנסיבות שבגינן מבוקשת הבקשה לא יהיו עוד רלוונטיות בעת הדיון אלא אף משום שלא התבררה סמכות בית הדין ליתן החלטות קבועות בעניין, ותוקף ההחלטות הדחופות והזמניות – יפקע עד אז.

לפיכך דין הבקשה להחייאתו של הערעור – דחייה.

מוטב לצדדים כי יגיעו ביניהם להסכמות (ואולי אף בשאלת המשך נישואיהם – מוטב כמובן, ואף למען הקטינה, כי ינסו לשוב לשלום בית, אולם אם לא יחפצו בכך ראוי שיגיעו לכלל הסכמות בדבר סיום

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

הנישואים ולא יותירו "על הנייר", ואם לא יצליחו בכך – יגישו תביעות ובקשות סדורות בשאלת הסדרי השהות הקבועים, ובכלל זה בשאלת הסמכות בעניינה, לבית הדין או לבית המשפט.

ב. בצד דחיית הבקשה להחייאת הערוער אני דוחה כאמור גם את הבקשה לחייב את המערער בהוצאות משפט. טענותיו של המערער בדבר מגבלות רפואיות אינן נראות מופרכות, ואף אם יש דרכים שבאמצעותן יכול הוא להתגבר על המגבלות בעצמו או בסיוע בני משפחתו – הבקשה לקבוע כי לעת הזו תביא המשיבה את הבת אליו ותיקחנה ממנו אינה מופרכת. לא בהכרח שאילו היה הערוער מגיע לכלל דיון הייתה בקשה זו מתקבלת בסופו של יום, אבל אי אפשר לשלול אפשרות כזו, ואף לו היה הערוער נדחה – קשה היה לראות ערוער זה כערוער סרק וספק אם היה מקום לחייב בגינו בהוצאות.

קל וחומר ששעה שביקש המערער למחוק את ערוערו משסבר כי לעת הדיון כבר לא תהיה לו משמעות – התנהלות העולה בקנה אחד עם תוס'לב המבקש אכן לברר את הדברים לשמם ולא לשם משיכת זמן או הטרחת הצד שכנגד (אלא שמשב לסבור כי תהיה תוחלת לערוערו ביקש להחיותו ואת הבקשה להחיות את הערוער דחיתי בעיקר מטעמים הדומים לטעמי בקשת המערער למחיקת הערוער) – אין הצדקה להשית עליו הוצאות משפט בגלל עצם הגשת הערוער.

ג. ההחלטה מותרת בפרסום בכפוף להשמטת פרטיהם המזהים של הצדדים. נוכח קרבת המשפחה בין המערער ובא כוחו, המוזכרת בכתבי הטענות ובהחלטה, יושמט גם שמו של בא כוח המערער.

ניתן ביום כ"ח בתשרי התשפ"ב (4.10.2021).

הרב שלמה שפירא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה